

Vážená paní
RNDr. Martina Vrbová Ph.D

Vážená paní doktorko,

jako zastupitel města Čáslavi, který v předchozím období měl tu čest s Vámi spolupracovat při vypracování studie „Optimalizace odpadového hospodářství města Čáslavi“, se na Vás obracím jako na respektovaného nezávislého odborníka na odpadové hospodářství. Jak je Vám známo z veřejně dostupných informací, je v Čáslavi v běhu proces EIA – posuzování vlivu na životní prostředí zamýšleného rozšíření skládky odpadů o cca 12 ha a 2 mil m³. Součástí tohoto záměru je navýšit kapacitu návozu odpadů na skládku o 522 tisíc tun odpadu ročně.

V rámci 30 ti denní lhůty pro podání připomínek a námitek k tomuto záměru bylo zejména ze strany občanské veřejnosti podáno množství připomínek, kterými se nyní bude nutno vyrovnat, tyto vypořádat a stanovit další postup.

Město Čáslav jako dotčený samosprávný územní celek podalo prostřednictvím rady města stanovisko, obsahující jedinou podmínku a to, že trvá na dodržení územních limitů města s tím, že výstavba na ploše Z 19 může být realizována až po dokončení výstavby přeložky komunikace II/339.

Tento postoj vedení města značná část občanů vnímá jako nedostatečný a zdvihl nebývalou občanskou iniciativu, jejíž výsledkem bylo podání mnoha námitek a připomínek ze strany občanů a spolků.

Vedení města obhazuje svůj postoj složitou situací v odpadovém hospodářství a jak vyplývá z osobní písemné komunikace jedné z aktivních občanek našeho regionu s radní města Dr. Julií Provazníkovou, tato se obává mnoha komplikací, které by mohly dopadnout na rozpočet města i domácností občanů města, pokud by vedení města zaujalo odmítavý postoj k záměrům společnosti AVE CZ odpadové hospodářství.

Dovolím si uvést hlavní argumentaci, která je doslovnou citací z písemného stanoviska radní Dr. Julie Provazníkové a požádám Vás o Vaše odborné vyjádření k nim :

Citace 1 : „ Jedná se o situaci, která nastane po roce 2030. Pro tu dobu potřebuje město Čáslav mít zajištěnu třídící linku a přípravu na odvoz do spalovny. Zároveň zařízení na zpracování plastu a odpadu ze staveb, to vše je přípravou na lepší využití a následné zpracování produkovaného odpadu. Města, která tímto nedisponují, budou muset třídící linky a přípravu na svou vybudovat.“

Od r. 2030 je zákonem stanovený zákaz skládkování využitelných odpadů, kam patří i komunální odpad. Zbytkový komunální odpad (po vytřídění recyklovatelných a kompostovatelných odpadů), který nebude možné recyklovat, bude nutné jinak využít, nejlépe energeticky v ZEVO (spalovna). ZEVO jsou v ČR zatím v provozu zatím 4 včetně ZEVO Pražské služby, ve Středočeském kraji se chystají 2 projekty (ZEVO Mělník, ZEVO Neratovice), v nejbližším okolí pak projekt ZEVO Elektrárny Opatovice v Pardubickém kraji. Do ZEVO bude nutné odpad přepravit. Zbytkový KO není nutné nijak třídít ani speciálně upravovat, tudíž není potřeba žádná třídící linka – ostatně všechny 4 provozovaná ZEVO nemají žádné třídíčky a odpad se do nich vozí v takové formě, jak se sebere z běžných popelnic. Takže Čáslav žádnou třídíčku na zbytkový odpad do spalovny opravdu nepotřebuje (kromě toho jakékoliv třídění nebo další úprava jen prodražuje proces nakládání s odpady a město by zaplatilo výrazně více, než když se odpad bude vozit neupravený).

Co se týče dotřídňovacích linek na využitelné odpady (papír, plast, kov, sklo), tak lze využít již provozovaných komerčních zařízení jiných firem. Město žádnou linku budovat pochopitelně nemusí a ekonomicky by to byl i nesmysl. To samé platí i pro stavební a demoliční odpady. Stačí je soustředit na deponii a pozvat některé z mobilních zařízení, která operují ve Středočeském kraji a která odpady zpracují. Recyklát lze pak využít nebo prodat. Je to poměrně běžná praxe. Stavební odpady samozřejmě lze odevzdat do zařízení, která je přijímají podle provozního řádu (i na skládku AVE)

Co ale bude potřeba, je vybudování překládací stanice, kde se odpad z běžných svozových aut jednoduše přeloží do velkokapacitních kontejnerů, které pak standardní automobilové tahače dopraví do vybraného ZEVO, se kterým může mít město přímou smlouvu. Překládací stanice je velmi jednoduché zařízení – v podstatě zpevněná plocha, nejlépe v hale (aby se odpad nerozfokovával do okolí), nakladač, velkokapacitní kontejnery a automobilový tahač (i když dopravce se dá najmout). Některá města v současné době provozují překládací stanice přímo ve městě, jiná v areálu svých technických služeb případně na skládce, pokud ji vlastní nebo spoluvlastní. Překládačky provozují samozřejmě i běžné odpadářské firmy. Odpady se totiž běžně převážejí do vzdálenějších zařízení (např. využitelné na třídičku) nebo i na skládky, protože skládek ubývá a ZEVO je zatím nedostatek.

Jinak skládkování přestane být pro Čáslav stěžejní, protože po r. 2025-26 se začne výrazněji zvyšovat skládkovací poplatek, jehož je Čáslav podle nového zákona plátcem. Bude nutné nalézt jinou alternativu, jak se zbytkovým KO naložit (poplat provozovaná ZEVO, investory chystaných projektů apod.). Jinak to, že má Čáslav skládku na svém území, se ale nijak příznivě neprojevovalo v nákladech na svoz směsného KO, kdy byly jednotkové ceny služby (v Kč/t) vysoké ve srovnání s obcemi, ve kterých skládka není a odpady se musí na skládku vozit až do 30 km.

Citace 2 : „ Jak možná víte, byla zpracována varianta, kdy by si Čáslav toto zajišťovala sama – vybudování třídící linky na novém místě, nasmlouvání jiného dodavatele atd. Tato varianta je v tuto chvíli velmi obtížně realizovatelná – i kdyby se třídící linka vybudovala – napojení na odvoz a následnou spalovnu bude problematické – zjednodušeně řečeno – velké společnosti již mají přednostní právo svozu do spaloven nasmlouváno. Městu by se těžko takový kontakt podařilo uzavřít. A když, tak pro obyvatele s opravdu výrazně vyššími náklady.“

Varianta je jednoduše realizovatelná. Jak již bylo řečeno, nejedná se o žádnou třídící linku, ale o jednoduchou překládací stanici, na kterou stačí pozemek s dostatečnou manipulační plochou, aby se na něm vytočila auta, mohlo tam stát několik (4-6) zavíkaných kontejnerů a menší hala, do které se vejde nakladač a vjede do ní auto. Odvoz je poměrně snadný, dopravce se dá i najmout. Je potřeba zasmělnit koncová zařízení, v tomto případě ZEVO. Město je zákazník jako každý jiný, současné ZEVO uzavírají rovněž smlouvy s městy nebo jejich svozovými firmami. Samozřejmě pokud by se Čáslav spojila s obcemi v mikroregionu a celkové množství přepravovaného odpadu by bylo vyšší, bude mít lepší vyjednávací pozici. Není pravda, že město nemůže uzavřít smlouvu napřímo (např. ZEVO SAKO Brno upřednostňuje smlouvy s obcemi a městy napřímo).

Pro využití ZEVO připadá v úvahu Praha, Mělník, Neratovice a případně Opatovice, i když tam je plánovaná jen menší kapacita ZEVO (150 tis. t/rok), přičemž pardubicko-hradecký region, který je spádový pro ZEVO Opatovice bude produkovat kolem 300 tis. t odpadů/tok a je tedy málo pravděpodobné, že bude kapacita dostatečná i pro obce z dalších krajů (pozn. Elektrárny Opatovice uzavřely v r. 2021 přímá memoranda s několika městy o zajištění kapacity ZEVO pro budoucí období).

Je potřeba počítat s tím, že náklady na energetické využití zbytkových KO budou výrazně vyšší než ty současné. K ceně za spalení je nutné ještě připočítat dopravu. Nicméně provozovatelé ZEVO by se měli držet pod celkovou cenou za skládkování, u kterého ale dojde k výraznému nárůstu cen především vzhledem ke skládkovacímu poplatku (1850 Kč v r. 2029) a cen za přepravu vzhledem k ubývajícimu počtu a kapacitě skládek. Takže k zásadnímu zvýšení nákladů města dojde v obou případech – jak u skládkování, tak u energetického využití. Skládkování má ale nevýhodu zákonem

stanoveného zákazu od r. 20230 (vyjma 10 % produkce KO – smetky, minerální části KO apod.). Argumentace zdražením pro občany je zcela mylná – dražší OH bude v každém případě. Nevýhodou je, že při zajištění komerční odpadovou firmou nebude mít město moc možností, jak náklady ovlivnit.

Citace 3 : „ Stojíme tedy v situaci, kdy pokud v této přípravné fázi zazní ne, dojde k vypovězení smlouvy s AVE, město bude řešit svoz odpadu – konečná cena „na hlavu“ za svoz odpadu se posune řádově kolem 2.000 Kč, což je pro některé rodiny a seniory částka neúnosná. Následně pak nutnost zbudování třídící linky, aby po roce 2030 mohlo vše fungovat.“

Není zřejmé, proč by mělo dojít k vypovězení smlouvy s AVE, pokud se město vyjádří negativně k záměru rozšíření skládky. Záměr prochází procesem EIA, který hodnotí všechny možné dopady na životní prostředí. Vyjádření města je jen jedním z několika. Město ale může vyslovit připomínky k záměru, zejména co se týče odklonu dopravy, kontroly množství a druhů ukládaných odpadů, zmírnění negativních dopadů do krajiny (výška stavby, ozelenění, ochrana proti úletům a dalším negativním vlivům).

Co se týče smlouvy i zajištění služeb v OH města, pak má město několik možností – upravit smlouvu se stávajícím provozovatelem (rozsah a kvalita prováděných služeb, úprava cen a jejich transparentnost, důsledná kontrola apod.). Město také může vypsat výběrové řízení (nebo několik) a služby rozdělit do několika zakázek. AVE může klidně zajišťovat svoz odpadů, ale bude je dovážet na místo určené městem – např. překládací stanici, odkud si město další nakládání zajistí samo nebo s jiným dodavatelem. Náklady, resp. ceny pak budou záležet na vyjednávací schopnosti města. Možností je také postupné vybudování vlastní odpadové firmy, která může zajistit celý provoz OH. Tento trend potvrzují i kroky řady obcí, které si společně zakládají obchodní korporace nebo DSO a provozují OH s vlastní firmou.

Občané neplatí v poplatku za svoz odpadů pouze svoz SKO, ale provoz celého systému OH města. Skutečné náklady Čáslavi jsou více než 2x vyšší než poplatek, který je stanoven pro obyvatele (570 Kč/rok 2023). Poplatek je nástrojem radnice, v zákoně je zatím nastavená hranice 1200 Kč/obyvatel, uvažuje se o jejím zvýšení na 2000 Kč/obyvatel, protože náklady obcí na OH každoročně narůstají (ve Středočeském kraji v obcích činily v r. 2021 průměrné náklady 1421 Kč/obyvatel, v ČR 1167 Kč/obyvatel). S požadavky na rozvoj třídění a využití odpadů náklady do budoucna pouze porostou. Je ovšem na politicích, jak vysoký poplatek budou občané platit nebo zda město náklady zaplatí ze svého rozpočtu. Čáslav ale poplatky již několik let nijak zásadně nezvyšuje, takže litovat občany, že se jim díky postojům města ke společnosti AVE zdraží odpady, je zcela zavádějící.

Druhá prosba o vyjádření se týká stanoviska, které zveřejnil na webu a Facebooku města starosta města ing. Strnad, který k problematice rozšíření skládky 26.1.2023 uvedl :

Citace 1 : „ Z dalšího provozu skládky by městu plynul příjem v kumulované částce minimálně více než osm set miliónů korun v horizontu dalších 15 – 20 let, spíše by však mělo jít o sumu kolem miliardy korun“

Město je částečným příjemcem skládkovacího poplatku. Výnos za skládkování využitelných odpadů se bude snižovat na cca 370 Kč/t – obce, které skládkují KO, mají ovšem ze zákona slevu na poplatku a za 80 % (postupně cca 60 %) skládkovaných odpadů platí do r. 2029 jen 500, resp. 600 Kč/t, nikoliv tedy plnou sazbu poplatku (výnos se pak pohybuje kolem 200 Kč/t). Množství skládkovaných využitelných odpadů se bude postupně snižovat s ohledem na zákaz skládkování. Další jsou poplatky za nebezpečné a sanační odpady, kde jsou poplatky pro obce se skládkou stanoveny na 1000 Kč/t. Část přijímaných odpadů bude sloužit jako technologické zabezpečení skládek. Příjem z poplatků ale

nelze spolehlivě vypočítat, a to i s ohledem na očekávané snižování produkce všech odpadů a zejména pak omezování jejich skládkování.

Jen pro dokreslení – v ČR se vyprodukovalo v r. 2021 cca 1,6 mil t nebezpečných odpadů. Z toho pouze 96 tis. t skončilo na skládkách, z toho 21 tis. t na skládkách ve Středočeském kraji, tj. většinově na skládce v Benátkách a v Čáslavi (obě AVE). Výnos z poplatku za nebezpečný odpad v kraji by se pohyboval kolem max. kolem 21 mil. za obě skládky. Ve Středočeském kraji se na 18 provozovaných skládek uložilo v r. 2021 celkem 889 tis. t odpadů, z toho 628 tis. t KO. Je otázkou, proč potřebuje AVE tak velkou kapacitu na Čáslavi (cca 500 tis. t/rok – **neznám ale detailně záměr**) a odkud bude brát odpad a jaký.

Co je však neoddiskutovatelná pravda, že AVE je v tomto naprosto nespolehlivá firma, která obcházela dlouhodobě zákon o odpadech a svoji daňovou povinnost a za většinu skládkovaných odpadů vůbec nevyměřovala poplatek. Tím přišla Čáslav o několik stovek miliónů Kč, které zřejmě už nikdy neuvidí. Kde jsou záruky, že AVE bude do budoucna dodržovat zákony a poplatky bude skutečně vyměřovat?

Citace 2 : „Jedno nebo dvě odpadová hospodářství – místo jednoho prostoru pro ukládání odpadu bychom ve městě současnou skládku měli stále, ale navíc bychom museli zřídit i další prostranství, kam by se navážel odpad před jeho odpadem do spalovny, manipulovalo by se s ním a jeho část, kterou zkrátka nelze spálit, by musela být stejně někde skládkována. Vznik takového prostranství by město stál mnoho desítek, spíše ale stovky miliónů korun. Navíc představa, že město doveze odpad na bránu spalovny a tam jej zkrátka předá, je mírně řečeno mimo realitu. Spalovny mají smlouvy s velkými společnostmi, nefunguje to tak jednoduše, jak to opozice populisticky předkládá.“

Skládka je zařízení pro nakládání s odpady se specifickými procesy. Historicky byla skládka v Čáslavi vybudována a rozšířena a nyní se uvažuje o rozšíření na zařízení nadregionálního významu, které bude poskytovat služby původcům odpadů z celé republiky. S provozem OH města Čáslav nemá skládka téměř nic společného.

Zajištění OH města není na skládce závislé, protože svoz odpadů a další služby s tím spojené může pro město zajistit kdokoli jiný nebo město samo. Pro provoz OH je potřeba vytvořit zázemí na vhodném pozemku, kde parkuje technika a případně dochází k překládce odpadů pro převoz do ZEVO a jiných zařízení. Může to být i rozšířený sběrný dvůr apod. Výše investic závisí na vybavení, které město nebo provozní firma potřebuje. Zřízení zcela jednoduché překládací stanice je záležitost 5-10 mil. Kč (zeptejte se v Pelhřimově, měst na Vysočině apod.), svozové auto 5 mil. Kč apod. I malá města mají svoje TS a dokázaly do nich investovat (zeptejte se v Pečkách, svoje TS má Nymburk, Poděbrady, Český Brod, Benešov, Sedlčany, nově POBERO atd. atd.).

Odpad se skutečně doveze do ZEVO do terminálu, tam se předá a zaplatí se za něj. Město si samozřejmě může uzavřít smlouvu se ZEVO samostatně, je to běžná realita. Provozovatel si nemůže dovolit upřednostnit jen vybrané firmy. Jen musí město chtít.

Obracím se na Vás jako na odborníka odpadového hospodářství a člověka znalého místního poměru, který studii Optimalizace odpadového hospodářství města Čáslavi vypracoval s žádostí o vyjádření k výše uvedeným citacím, potvrzení či vyvrácení jejich obsahu.

S úctou zdraví z Čáslavi

JUDr. Vlastislav Málek

